

Butlletí

del

Centre Excursionista de Catalunya

LA CONCA DEL RIU FOIX Y SOS PRINCIPALS AFLUENTS

(Acabament)

AL sortir de la clotada de les Valls, sota Sant Martí Sarroca, la riera de Pontons o de Sant Martí, que per tots dos noms es allí coneguda, trenca cap al S. fins a cosa de 6 kilometres, ont s'ajunta ab el riu Foix no lluny de les cases nomenades *Rovellats y la Novella*, que són les més properes, una a cada bandada. Ajuntades ja les dugues rieres de Foix y de Pontons, marca 'l llur curs un petit revolt, seguint la direcció general S. vers el caseriu, ermita y castell de la Bleda, nom que porta fins un xic més avall. El castell de la Bleda es un antic casal de forma quadrangular situat a la vora esquerra de la riera, prop d'un nou revolt y un xic per sobre la mateixa, que està voltada de boniques arbredes. La petita capella o ermita no té res digne de menció especial. A propera distancia hi ha la torre o depòsit d'aigües que van a Vilafranca, població que dista tant sols una mitja horeta. La riera segueix avall en continues y sobtades revoltes, passant prop les importants cases de Puig de Sé, l'Aixelà y la Riba, deixant a curta distancia 'l caseriu de cân Salines a l'esquerra y el de cân Rubió a la dreta; retorç novament prop de mas Catarro, y 's dirigeix vers el poble dels Monjos, l'extrem occidental del qual atravessa per sota la carretera de Valencia, que salva dita riera, allí coneguda per *riera dels Monjos*, per alt pont de pedra. De la Bleda als Monjos hi ha una mitja hora escassa, y de la Bleda a Sant Martí uns tres quarts.

El poble dels Monjos, que es el nucli de població més important de l'ajuntament de Santa Margarida del Penadès, està format per un centenar de cases formant diversos carrers a banda y banda de la carretera, en un pla comprès entre les dugues rieres dels Monjos y de Llitrà, a uns 150 metres sobre 'l nivell de la mar. Dista uns

5 kilòmetres de Vilafranca per bona carretera y per ferro-carril, l'estació del qual se troba a uns set minuts al S. del poble. La població no té res de particular.

Al sortir del poble, que no guarda més d'importància que la mort en el seu antic hostal del darrer descendent den Guzman *el Bo*, y la rierada de 20 d'octubre de 1866, que es la major avinguda de que 's té record, el riu segueix la direcció ESE. vers la veïna montanya, que embesteix de dret en el serrat d'Espitlles, ont s'ajunta ab la riera de Llitrà, de la qual tot seguit parlarem. Aquesta confluència està sols a cosa d'un quart curt del poble. D'aquest lloc a la confluència del Foix ab la riera de Pontons, ja mentada, hi ha un trajecte d'uns 6 kilòmetres y mig.

El naixement o origen de la riera de Llitrà, l'hem d'anar a buscar dalt de les montanyes de Fontrubí, l'Abaià y el Bolet, en els vessants de les quals, desde 'l cim de Fontrubí, a 680 metres d'altitut, fins al de la serra del Bolet, a uns 650, se formen diferents barrancs y torrenteres, que, formant-ne dugues de principals, s'ajunten prop de càl Raimundet nou, a uns 4 kilòmetres y mig en linia recta del cim de Fontrubí, constituint la riera de la Massana, nom que pren d'una propera casa situada un xic més avall.

Sota 'l cim indicat hi ha les ruïnes de l'antic castell de Fontrubí, unes quantes cases y la seva església parroquial. Fontrubí, de l'antiga jurisdicció del marquès de la Manresana, dóna nom a l'ajuntament, el nucli de població més important del qual es Guardiola. Dista 11 kilòmetres de Vilafranca per la carretera que, passant per les Cabanyes, Guardiola y l'Abaià, revolta cap a càl Tico Bort, empalmant ab la de Vilafranca a la Llacuna. La seva solitaria església, dedicada a Sant Pere y a Sant Feliu, no té res digne de menció especial. Pera anar de Fontrubí a la Massana, lo millor es seguir l'antiga carrerada, ab una distància de cosa d'una horeta.

De la Massana segueix la riera la direcció ESE., passant a cosa de pocs minuts per la dreta de Guardiola, nucli important de població a poca distància de la mateixa y a l'altra bandada d'un torrent que davalla de càl Raimundet nou. Poc més avall atravesa la carretera prop de càl Xic Sardà, y, deixant aquesta a la dreta, revolta varies vegades entre 'ls petits serrats dominats pel caseriu de Grabuac o càl Colomer, a l'esquerra, y els pobles de Bellver y Viloví a la dreta. Per sota aquests darrers passa la carretera esmentada, que, atravesant un parell de petites torrenteres, retroba la riera prop la gran casa de la Sala y església de Vallformosa, nom que pren per aquells con-

torns. La carretera atravessa dita riera, y, passant per les Cabanyes, poble de menys d'un centenar de cases, església parroquial de Sant Valentí y bonica creu de terme, arriba a Vilafranca a cosa de 4 kilometres.

Al sortir de Vallformosa, y prenent el nom de *riera de les Graus* o *de Pacs*, segueix aquesta, en direcció marcadament S., fins a la vora d'aquest darrer poble, situat sota 'l serrat de Sant Pau y format d'un poc més d'una vintena de cases, a 4 kilometres de Vilafranca per la carretera de la Llacuna. Revoltant un xic l'esmentat serrat, y atravesada la dita carretera, continúa la riera la direcció ESE., recollint en temps de pluja l'aigua de diverses torrenteres que baixen de les Guixeres de Viloví y de les Clotes de Vilafranca, passant per prop del Maset d'en Queralt y de cân Baleta, aquesta darrera casa sols a un quart de dita vila. Aquí es generalment coneguda dita riera ab el nom de *riera Gran*, prenent poc més avall el nom de *riera de Llitrà*: Prop de cân Baleta reprèn la riera la direcció S., y a cosa de mitja hora atravessa per sota pont la carretera de Valencia, passa per sota la casa y font de l'Escarrabina, y, atravesant per sota pont de pedra la via del ferro-carril, s'ajunta ab el riu Foix al peu del nomenat *serrat d'Espitlles*. El trajecte total d'aquesta riera es d'uns 22 kilometres, repartits de la següent manera : 7 de Fontrubí a Guardiola, 5 de Guardiola a Vallformosa, 3'5 de Vallformosa a Pacs, y 6'5 de Pacs a sa confluència ab el Foix.

Desde sota 'l serrat d'Espitlles, el riu Foix, nascut, com tots els seus afluents descrits, en les serres del N. del Penadès, la qual plana ha atravesat, segueix pel peu de les serres que la limiten en sa part S., paral·lelament a les mateixes, fins al peu de Castellet, de que després parlarem. Per aquest motiu recull per sa vora o ribera esquerra les escasses aigües de diverses torrenteres que s'originen en els vessants d'aquelles petites serres compreses entre les d'Olèrdola y la plana. Situat en elles, havem deixat al darrera nostre, y a cosa de mitja hora llarga, el poble de Moja, nucli principal del municipi d'Olèrdola y distant sols cosa de vint-y-cinc minuts de Vilafranca.

A Moja, y adossades a la seva nova església, estil de transició, se troben encara restes de la seva primitiva església del segle x o xi, de volta de punt rodó, ab un absis força interessant y un notable campanar o minaret de típic aspecte. Hi ha ademés una antiga torre de guaita, o *de moros*, com diuen per l'encontrada. A mig camí de Moja a Espitlles se troba la casa y ermita de Penafel, ont se venera la gòtica y moreneta Verge del seu nom, de que ja hem fet menció

en altre lloc d'aquest treball. En aquesta ermita, de petita porta romànica, hi havia, fins fa poc, dos interessantíssims retaules del segle xv, avui traslladats a la parroquia de Santa Margarida, de que després parlarem, a l'expectativa malhaurada de la seva venda. A Espitlles,

Clixé d'en Manel Cases

VORES DEL RIU FOIX

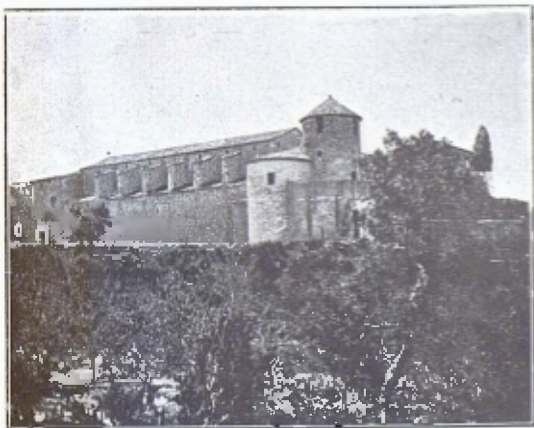
fins fa poc, podien veure-s ruïnes del seu antic castell, del qual avui no queda ni rastre.

Sota d'Espitlles torç el Foix la seva direcció vers el SSO., passant, a menys de deu minuts, per sota 'l caseriu y parroquia de Santa Margarida del Penadès, que dona nom al municipi a que pertany el poble dels Monjos, ja esmentat. Aquesta església, a sols cosa de cinc

minuts de la riera, es de típic y escaient aspecte, encara que ha sigut malmesa pel mal gust dels seus rectors. En son frontispici hi ha un porxo obert sota un arc de ferradura, y en son fons hi ha una portallada romànica ab dugues columnes y capitells, de treballat fullatge, sostenint un arc cilíndric, en la llinda de la qual hi ha una mitja canya y un filet. Avui està emblanquinada y tapada per un cancell. L'interior es de tres naus, d'estil gòtic-plateresc, ab un altar major barroc y altres dels segles XVI y posteriors, que van desapareixent pera donar lloc a modernes estampes y *santis di guixi*.

Al peu de dita esglesia hi ha 'l torrent de Santa Margarida, de pintoresc aspecte, que, passant per la font del Llorer y els forns del Ranet, va a la clotada de les pedreres del ciment, distants una mitja hora.

Seguint el curs avall de la riera que passa prop de l'estació del ferrocarril, a cosa d'un quart llarg, y després de varies revoltes y de deixar enrera diferents y abundoses fonts, se passa per l'antic molí de l'Abadal, a la seva dreta. A son enfront y a l'altra banda s'aixeca 'l conjunt imponent de l'antic convent de Sant Domingo y antiga mansió senyorial de la familia Penyafort, lloc de naixença del savi Sant Ramon. El convent, avui casa particular dels hereus d'en Puig y Llagostera, es de grans dimensions, ab espaiosos corredors y cetles y una esglesia d'una sola nau, de grans proporcions. Artísticament no té res de particular: hi ha sols algun retaule representant passos de la vida de Sant Ramon, y restes de la seva notable biblioteca, que guardava interessants exemplars dels segles XVI a XVIII. En el presbiteri hi ha les caixes que guardaren les despulles del pare Joan Guasch, fundador de la casa, y del propi Sant Ramon, que passaren després al convent de Santa Catarina y a la Catedral de la nostra ciutat. De les antigues construccions de la pairal casa dels Penyafort queden

Clisé d'en Josep Anad

ANTIC CONVENT DE SANT DOMINGO

uns típics torrions, en un dels quals, y en son interior, se poden veure encara unes no despreciables pintures murals. El senyoriu d'aquesta casa havia pertangut darrerament a la família Espuny. Els actuals convent y església foren termenats a principis del segle XVII, ja que l'any 1603 ne prengueren possessió 'ls frares dominicans. Posteriorment, en el segle XVIII, sofriren diverses transformacions.

Desde aquest lloc la riera o riu Foix continuá revoltant, deixant

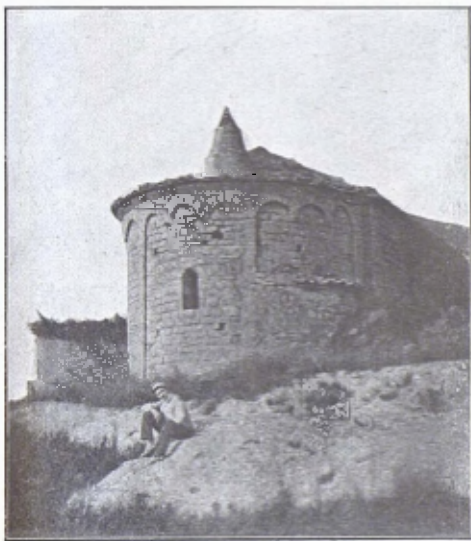
Clixé d'en Josep Amat

VOCES DEL RIU FOIX

a sa dreta, a l'altra part de la ferrada via y a uns deu minuts de distancia, el caseriu de la Rapia, que forma part del municipi de Santa Margarida y els Monjos del Penadès, y les cases del qual estan a lo llarg de la carretera de Valencia y de diversos carrers perpendiculars a la mateixa. Prop la casa de les Masses, envoltada de boniques arbredes, retorç novament el seu curs en un doble revolt, pera continuar després la direcció marcadament S. fins al peu del poble de Castellet, del qual seguidament parlarem, distant cosa d'una hora de l'esmentat convent de Sant Domirgo. Abans d'arribar a dit poble, ont el riu s'ajunta ab la riera de Marmellà, de la qual també parlarem més tard,

se deixa a la dreta el caseriu de les Masuques, del terme de Castellet, y, poc més avall, el molí de càn Llopart y la capella romànica de Sant Esteve, ab absis y creuer de tres cossos de severes linies y vistós aspecte, que ens fa recordar les construccions del segle XI, an el qual sens dubte's remunta.

Durant el trajecte desde Santa Margarida a Castellet, la riera troba a l'esquerra diversos barrancs y torrenteres, completament sècs la major part, encara que de molt pintoresc aspecte; havent d'esmentar, entre ells, el nomenat *de Sal y Pebre*, que, sota l'important casa y capella antiga de la Senabra, pren el nom de *fondo de Sant Llorenç*, que es una ermita romànica d'escaient portadeta y bonic absis, la total destrucció de la qual no's farà esperar gaire. Aquesta torrentera, d'aspecte montserratí, va remuntant-se fins a dalt del planell extèns y erm de plana Morta. La confluència ab la riera es entre Sant Domingo y les Mas-ses.

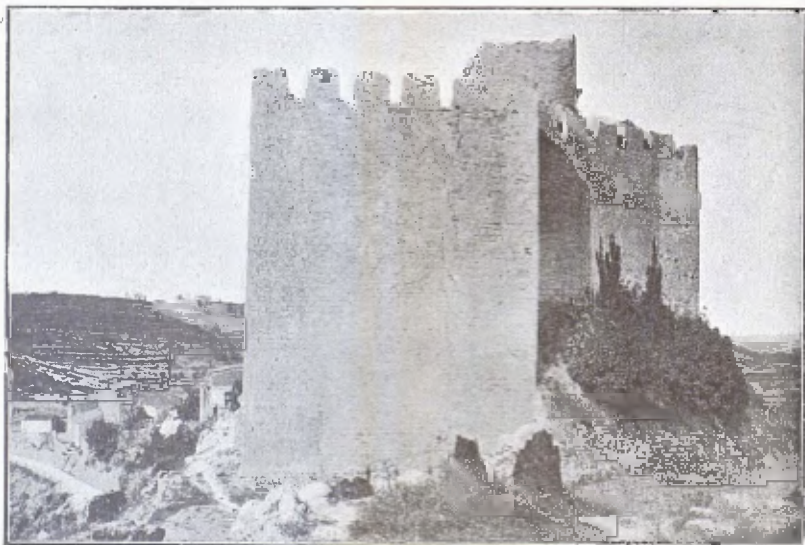

Clixé d'en Manel Cases

ERMITA DE SANT LLORENÇ

Per sa vora dreta reb la riera, durant aquest mateix trajecte, el tribut, entre d'altres menys importants, de les torrenteres de la Bruixa y de Sant Marçal. La primera es el recull de diverses altres formades en els vessants dels serrats d'en Morgades, de la Cunillera y del puig de Pi de Samontà, a una distancia aproximada d'uns 10 kilometres. La més important d'elles es la torrentera de l'Almunia, o la Munia, com diuen per allí, que passa per dit poble, el qual forma part del municipi de Castellví de la Marca, prop de la carretera que hi condueix y a uns 4 kilometres del seu embrancament ab la de Valencia en el lloc nomenat *Pins de Sellarès*. Desde l'Almunia, seguint vers orient el traçat de la nova carretera de Sant Jaume, se va, en cosa d'un quart, a la casa nomenada *castell de les Pujades*, propietat del senyor marquès d'Alfarràs, davant de la qual se conserva encara

un troç d'antiga muralla y pesats torrions. Seguint la mateixa carretera en direcció contraria, se va a les Cases noves de cân Marcas, a uns quinze minuts de distancia; desde les quals, seguint vers el S., pot anar-se, en dèu minuts més, al santuari, avui parroquia, de Sant Marçal, sobre 'l qual se forma la torrentera del seu nom, que desaigua en el Foix a uns vint-y-cinc minuts de distancia, prop l'esmentat molí d'en Llopart. Entre aquestes dugues torrenteres se troben, prop

Clixé d'en Manel Vilar

RUINES DEL CASTELL DE CASTELLET

la carretera y a sa vora dreta, els turons de Montanyans, coronats per la casa y ermita del llur nom.

Al peu de Castellet, y després de rebre 'l tribut de la copiosa riera de Marmellà, que s'obre pas entre 'ls dos turonets de cân Rafe-cas y Santa Bàrbara, el Foix retorç sobtadament el seu curs, volta per tres de ses parts la cinglera de Castellet, abandona la plana del Penadès, y s'endinsa per entre les montanyes fins a prop mateix de la mar o platja de Cubelles, ont desemboca.

El poble de Castellet està situat a dalt del serrat caliç del seu nom, a uns 200 metres sobre 'l nivell de la mar y al peu de la carretera de l'Arbós a Vilanova, de la primera de les quals poblacions dista sols cosa de 3 kilometres. El poble, compost sols d'una cinquantena de cases ab uns 610 habitants, no té res de particular en son aspecte

general. No succeeix lo mateix ab les restes del seu antic castell senyorial y actual esglesia parroquial, baix l'advocació de Sant Pere. Del seu antic castell roquer dels senyors de Castellet, y que havia pertangut a la jurisdicció dels comtes de Santa Coloma, queda en la part N. un alt y llis muralló emmarletat formant angle ab un altre troç de muralla ab adossament d'una torre circular, de devastades voltes, restes d'arcades y portals y altres enderrocs de trist y vistós aspecte, coronats per la seva arrogant y esmotxada torre de l'homenatge. Desde dalt dels seus murs, avui encara accessibles, se frueix de bella vista panoràmica sobre la plana y curs del riu Foix. Darrera 'l castell, y separada d'ell per barroera escalinata, hi ha l'antiga capella o esglesia parroquial de Castellet. En sa fatxada, sota típic pòrtic y a cada banda del seu portal, hi ha dos sepulcres de marbre blanc sostinguts per sis columnes de polit alabastre y esculpturats capitells. Una d'elles es molt interessant pels treballs de la seva canya, verticalment esculpturada. L'esglesia, d'estil romànic, es d'una sola nau ab volta de canó y diverses capelles laterals modernament afegides. En el segle XVII va sofrir una ostensible transformació. En son interior, y entre diversos altars de dubtós bon gust, hi ha un notable crucifix, una creu professional y un *lignum crucis*, a més d'altres objectes de valua arqueològica.

Desde Castellet segueix la riera 'l seu curs en direcció S. cosa de dèu minuts a comptar del torrent de la font de l'Alzina, que allí mateix s'hi ajunta y que davalla de bastant lluny, essent el resultat de l'unió de les torrenteres o fondals de la Popi y la Bovera, que s'originen respectivament en els vessants de la plana Morta y serrat de la Casa Alta, passant pel costat de Torrelletes, important barriada del municipi de Castellet. El Foix va seguint paral·lelament a la carretera que va vorejant-lo per sa riba esquerra, trencant la direcció vers l'O. y SO. fins al peu del santuari de Lourdes, ont torna a agafar sa direcció general S.

Abans d'arribar a Lourdes, a menys d'una hora de Castellet, y a uns 100 metres d'altitut, se troben les interessants obres de l'estany o pantan del Foix, avui en construcció, y que serà un nou element de riquesa pera aquell país. El dit santuari es modern, ab una bonica y espaiosa capella y un hostal ont serveixen menjar an els viants.

D'aquí en avall, la riera quasi sempre passa seca, en mig d'un terrer àrid y pedregós, encaixonada entre espadades montanyes y cingleres. A menys d'un quart d'hora 's deixa a la dreta 'l barri de Rocacrespa, y a poc més d'un altre quart se surt a la plana de Cube-

lles, després d'haver deixat, prop del corral d'en Romagosa, la carretera de Vilanova.

Cubelles es una vila de més de dugues-centes cases, situades a l'esquerra del Foix, prop de la seva desembocadura a la mar, al peu de la carretera de Barcelona a Calafell y ab estació de ferro-carril a la via dels directes de Barcelona a Madrid. Té una esglesia parroquial de grosses y esveltes proporcions y airós campanar, dedicada a la Verge, y el casal dels marquesos d'Alfarràs, ab un ben treballat escut d'armes y edificat en el mateix lloc de l'antic castell.

Ab tot lo dit podem donar per descrit tot el trajecte del riu Foix desde 'l seu origen en les serres de la Llacuna fins a la mar. Sols ens manca ara, pera completar aquest treball sobre la seva conca hidrogràfica, estudiar y descriure 'l curs del seu afluent més important, la copiosa riera de Marmellà, l'origen de la qual hem d'anar a cercar a dalt dels vessants orientals de l'alterós turó de Montagut.

La riera de Marmellà 's forma principalment del recull, entre 'l d'altres, de les dugues torrenteres de Valldossera y la Galcerana, nascudes en els vessants de les altes serres de Montagut, Esblada y plana d'Ancosa; y passa pel tètric engorjat de l'Infern, d'espadares cingleres de més de 300 metres de desnivell, pera sortir a la plana de Manlleu de Celma, d'ont arrenca la carretera que pel coll de les Ventoses porta a la vila de l'Arbós o al Vendrell si s'agafa la seva carretera a Sant Jaume dels Domenys. De la Quadra de Manlleu de Celma, la riera segueix vers orient passant per sota 'l poble de Marmellà, que li dóna nom y que deixa a la dreta a cosa de dèu minuts de distancia. A poc més passa per sota l'enasprat turó ont hi ha les ruïnes de l'antic castell senyorial de Marmellà; y, seguint sempre per entre espadats vessants, va revoltant fins a sota 'ls contraforts que 's desprenen de la serra Bovera y del puig Pedregós, torcent llavors en direcció S. per sota Castellví de la Marca fins a prop de Lleger, ont trenca vers el SSE., pera trobar sota Castellet el ja descrit riu Foix. El seu trajecte total es d'uns 30 kilometres.

Pera resseguir el seu curs, lo millor es realitzar la següent excursió, prenent per punt de partida la vila de l'Arbós.

Es l'Arbós una bonica vila de prop de 2,000 habitants y unes cinc-centes cases agropades damunt d'un serrat situat a uns 160 m. d'altitut, a la dreta de la riera de Marmellà y a uns 2 kilometres de la mateixa. A son peu hi ha l'estació del ferro-carril de la linia de Barcelona a Tarragona per l'interior, y per son terme creuen les

carreteres de Valencia a Barcelona, la de Castellet y Vilanova y la de Sant Jaume, que després seguirem. La població es molt neta y vistosa, ab diferents cases y xalets de relatiu bon gust, estada de diverses families que hi estiuengen. Desde la seva plaça de la Creu, o la Badalota, com vulgarment es nomenada, se gaudeix de bella vista panoràmica vers la plana del Penadès y montanyes que la volten. La seva església parroquial, dedicada a Sant Julià, s'aixeca majestuosa en lo més alt de la vila, ab sa esvelta fatxada de dugues torres laterals estil Renaixement, y sa nau gòtica espaiosa y ben ornamentada, ab un altar major ben treballat, que 'ns recorden les obres del segle XVII. Mereix també especial menció l'adjunta capella dels Dolors, de volta ogival y fatxada gòtica.

Desde l'estació del ferro-carril, a menys d'un quart de la població, s'agafa una ben cuidada carretera que, deixant a la dreta y a no molta distancia la casa, torre y capella de Papiol, o càl Cosme, passa a 2 kilometres pel poble de Banyeres, dalt d'un petit serrat y a l'esquerra de les mateixes; en els afores del qual poble s'aixeca encara una de les seves antigues torres de defensa o *de moros*, que sembla talment desafiar l'acció dels naturals elements. Aquí la carretera trenca vers l'esquerra fins a trobar, a 2 kilometres més, la que puja del Vendrell, la qual, ab un altre kilometre y mig, arriba al poble de Sant Jaume dels Domenys, després d'haver deixat a la dreta 'ls poblets de Lleger y Cornudella, y a l'esquerra 'l de Llorenç. De desde Sant Jaume la carretera va seguint en zic-zac, serpejant per la serra entre boscos de pins y alzines, fins a arribar, a 8 kilometres, al seu punt culminant, el coll de les Ventoses, a uns 600 metres sobre 'l nivell de la mar y a uns kilometres de l'Arbós, prop de la casa del seu nom, y desde 'l qual se 's gaudeix de bella vista, principalment sobre la plana del Penadès. Aquest coll se troba obert quasi al peu del turó de Puig-figuera, en un serrat que, desprenent-se d'un dels contraforts de la serra de Montmell, va a caure a sobre la riera de Marmellà passant per la plana Bovera, el pla de les Bruixes y el turó de Castellví. Del coll de les Ventoses la carretera segueix pels vessants oposats, deixant a mà dreta les copioses fonts de la Moja y el torrent de càl Puntarri, y davallant al pla de la Quadra de Manlleu de Celma, atravessat per la riera de Marmellà, les escasses cases del qual se troben a l'extrem de la carretera, a uns 4 kilometres del coll esmentat. Abans d'arribar a dita xamosa plana, poblada d'hortes, oliverars y vinyars, se deixa a l'esquerra la carretera particular que porta a l'important caseriu d'Aiguaviva, propietat del Sr. Collaso, de la nostra capital.

Del pla de Manlleu de Celma, confluència de diversos camins y

torreteres que davallen de les serres que la rodegen, se segueix curs amunt de la riera en direcció ONO. fins al molí de la Fàbrega, distant menys de mitja hora y prop del camí que desde Torrelles va a Celma. A menys d'altra mitja hora s'passa pel fons del tètric engorjat de l'Infern, d'espadades cingleres; y, deixant a l'esquerra una altra important torrentera, se segueix riera amunt cosa de quaranta minuts fins a les cases y propera esglesia de Valldossera, a uns 500 metres d'altitut y al mig de gemada vall regada per la riera del seu nom. L'actual santuari o esglesia de la Mare-de-Déu de Valldossera, avui parroquia de Montagut, no té pas res que cridi l'atenció de l'excursionista. Es d'estil renaixement del segle XVII, y s'hi venera una santa imatge de la Verge, d'antiga procedencia.

De Valldossera, y seguint el camí que ve de Pontons passant per les planes de Mas Fonoll y Rodona, se puja, per entre bosc, a un petit coll en cosa d'un quart d'hora de distancia y sobre l'antiga casa de l'Abadieta, desde ont, tot planejant, se va al caseriu de la Galcerana en altre quart y tenint enfront l'alterosa silueta del proper Montagut. Seguint la mateixa direcció ONO., en deu minuts s'atravessa 'l torrent de la Galcerana; en igual temps se n'atravessa un altre; y, pujant sobtadament per entre boscos, a la mitja hora s'arriba al coll de Montagut, a més de 850 metres d'altitut y al costat de la romànica esglesia que fou en altres temps la parroquia, avui traslladada a Valldossera. Del coll al cim del Montagut s'hi està uns deu minuts de dreta y costosa pujada.

El cim de Montagut, a 960 metres sobre 'l nivell de la mar, està enclavat entre alteroses y desertes montanyes, emboscades en llur part baixa, en l'extrem occidental de les serres que uneixen el Penadès ab la Sagarra y la conca de l'Anoia ab la del Gaià. Aquest turó es la basa de tota una partió hidrogràfica, donant, els seus vessants, aigües a diferents rius y torrenteres : els seus vessants NE. y N. porten aigües a la riera de Carme, l'Anoia y el Llobregat; els de l'E., a les rieres de la Galcerana, Valldossera, Marmellà y Foix; els del S., a la riera de la Bisbal; y els del SO. al NO., al Gaià. Vers occident el Montagut cau sobtadament cap a les vores d'aquest darrer riu, mentres que per l'E. s'extén cap a les serres d'Esblada, Ancosa y la Llacuna, de que ja hem parlat. De son vessant N. se desprèn un contrafort que s'aixeca novament en les serres de Brufaganya, Miralles y Queralt, totes elles ben interessants topogràficament y pintorescament parlant. La vista, desde aquest cim, es ben extensa y atractiva, ovrant-se a son redós tot el territori comprès desde les vores del Llobregat y serres de Montserrat, Montseny y Sant Llorenç del Munt

fins a les del Francolí, ab les montanyes de Prades y Montsant, limitant l'horitzó, per abdugues parts, la costa catalana desde 'l cap de Salou a les costes de Garraf, y les altes montanyes pirenenques, que barren l'esguard per aquell endret.

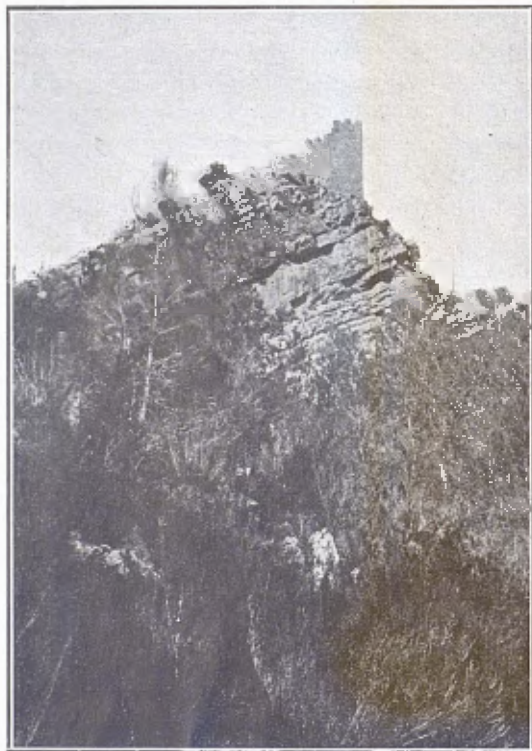
Del cim de Montagut pot davallar-se pel dret y en direcció NE., sens camí ni corriol, cap al mas de la Font, distant un quart llarg y passant per la ja nomenada esglesia romànica de Montagut, de rò-nega portalada y voltada de ruïnoses construccions. Del peu de la casa, y seguint camí de desemboscar, se passa, als vint minuts, per cân Llenes, y ab altre tant per la casa nova de Valldossera, dalt d'un petit serrat. Desde aquí pot davallar-se a la riera de dit nom y desfer el camí de la pujada fins al pla de la Quadra de Manlleu de Celma.

Desde aquest lloc lo millor es deixar a l'esquerra la riera y seguir un troç la carretera fins a les Cases noves, a uns 5 kilometres de distancia, ont se deixa a la dreta, seguint un camí que en direcció E., salvant algun revolt y passant per cân Trompa y cân Puntarri, puja en cosa de mitja hora a cân Ferrer de Marmellà, y en altre quart al poble de dit nom. Marmellà està situat dalt d'un serrat, a uns 525 metres sobre 'l nivell de la mar, y no ofereix res de particular. La seva esglesia es de moderna construcció. El poble està format per una trentena de cases, y, junt ab Aiguaviva, la Juncosa y Montmell, forma 'l municipi d'aquest darrer nom.

De Marmellà, seguint la direcció E., se baixa, en cosa de deu minuts, al llit pedregós de la riera, que se segueix aigües avall en vint minuts fins a ésser al peu de l'enderrocat castell que alterosament s'aixeca a l'esquerra, dalt d'enasprada cinglera, que pot assolir-se en quinze minuts de penosa pujada entre 'l rocam y els arbustes que 'l rodegen. Aquest castell se troba totalment arruïnat, a un extrem de la serra y a més de 400 metres sobre 'l nivell de la mar. Troços de paret emmarletada, restes d'una antiga torre, y la petita nau de la seva romànica esglesia, són els unics vestigis d'aquesta antiga mansió de canonges agustinians. Dins d'aquesta nau romànica, de 5 metres de llarg per tres d'ample, en forma de mitja creu llatina, ab portal de pesants dovelles, volta de canó y absis semicircular de cegada arqueria ab tres petites finestres y coronat per esmotxada torre, hi ha, en sa part o braç de la dreta, un interessant arc romànic vorejat de dentada serra y ab vestigis d'un basament d'alguna sepultura; y en el fons del nínxol o conxa que forma l'absis, y en abdugues de ses bandes, se veuen interessantíssimes pintures murals d'estil bizantí del segle XI, representant la Verge voltada de la Cort celestial,

y arbres y fullatge, pintat tot de colors blau, roig y groc; lo qual, malgrat haver cridat molt l'atenció dels arqueòlegs, en tant trist abandonó's troba, que perilla la seva ja malmesa existencia.

Tornant a baixar a la riera, y seguint-la cosa de vint minuts,

Clixé d'en Juli Vintró

RUINES DEL CASTELL DE MARMELLÁ

s'arriba a la font de Roca Vidal. Desde aquesta font, o millor desde abans d'arribar-hi, pot deixar-se a l'esquerra la riera, que va revoltant vers orient fins a sota 'l serrat den Morgades, ont trenca cap al S. fins a Castellví; y pujant pel dret, vers SSE., durant una mitja hora, per terror trencat y penós, s'arriba a la plana Bovera, a 600 metres d'altitud. Seguint per la planera carena de la mateixa vers occident, a fi de salvar les veïnes torrenteres per dalt del pla de les Bruixes, se segueix cap al SE. y E., tenint enfront les ruïnes del castell

de Castellví de la Marca, dalt d'enasprat turó avançada de la serra, an el qual s'arriba en cosa de menys de mitja hora.

D'aquest castell senyorial sols se manté en peu l'altívola torre de l'homenatge y restes de murs que permetrien reconstruir la seva antiga planta. L'escarpat y cònic turó sobre 'l qual està assentat es quasi inaccessible pels seus vessants N. y E., que necessiten una veritable y atrevida escalada. Desde ell se gaudeix de bella y dilatada vista panoràmica sobre tot el Penadès. La seva altitud es d'uns 450 metres sobre 'l nivell de la mar.

Seguint la direcció SE., per una costa de forta pendent y per un viarany perdedor, s'arriba, en poc menys de mitja hora, al peu de l'església y cases de Castellví de la Marca. Pertany aquella a algunes èpoques distintes, seguint el general estil romànic, ab tres diferents naus del segle XII, XIII y XVI : la primera de volta de canó y absis circular; l'altra de volta apuntada; la tercera ajuntada a l'anterior ab tres arcs de punt rodó. Damunt la porta del cementiri pròxim an ella, hi ha una bonica imatge bizantina, del segle XII segurament.

Desde Castellví, y atravessant a vora seu la pedregosa riera, pot seguir-se la carretera provincial que als 6 kilometres s'ajunta a la general de Valencia en el lloc dit *els Pins de Sellarès* y a una mitja hora curta de l'estació dels Monjos. La riera va seguint la direcció S. de primer, y SE. després, barrejant les seves aigües ab les del Foix al peu de Castellet y després d'uns 12 kilometres de trajecte desde Castellví.

E. VIDAL Y RIBA

ELS DARRERS CONCURSOS DE SPORTS D'HIVERN

RIBES - PUIGCERDÀ : FEBRER DE 1912

Clixé de les Srtes. P. y C. Pinilla

LA CANTINA DE TOSES

EN anteriors números hem anat donant compte als nostres llegidors de tots els treballs que s'anaven realitzant pera la bona organització y millor èxit de les projectades festes sportives anunciades pera 'ls dies 9, 10, 11 y 12 del passat mes de febrer. Just es, doncs, que ara donem una idea acabada y completa de lo que han estat aquests Concursos y de lo que s'es

fet ab motiu de la llur celebració en aquelles boniques encontrades.

Durant aqueixos esmentats dies havien de celebrar-se totes les Proves y Curses del Campionat Pireneïsta a càrrec de la Federació

Internacional de Societats Pireneïstes, y totes les Carreres del IV Concurs Català de Sports d'Hivern, organitzat per la Secció de Sports de Montanya del nostre CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA. Malhauradament, y degut a l'estat de la neu y al mal temps regnants, no pogueren celebrar-se la majoria de les Curses anunciades.

Ja abans dels dies fixats per aquests Concursos començaven a circular noves desastroses respecte al temps dominant en aquelles encontrades. De totes maneres, y tenint en compte 'ls dies que encara faltaven, el dilluns dia 5 sortiren cap allí 'ls nostres amics D. Manel Miret, president de la Comissió organitzadora, y D. Santos Mata, el primer dels quals portava poders y facultats pera resoldre sobre 'l terreny lo que cregué més convenient.

No havent-se sospès dites festes, durant els dies 6 y 7 sortiren diferents individus de la Comissió Organitzadora cap a Ribes y la Molina pera ultimar tots els preparatius. El dia 8 començaren a sortir de la nostra capital nombrosos aficionats y distingides families ab desig y propòsits de prendre part més o menys activa en les festes que poguessin celebrar-se.

El dia 9, assenyalat pera les Curses locals d'aficionats de Ribes, la Comissió va acordar sorprendre-les per falta de neu als voltants de dita població y a les pistes naturals de Campelles, Pardines, la Falgosa y Navà, que s'havien escollit a propòsit. Les noves de la Molina eren encara ben esperançadores. Els companys que allí hi havia decidiren tirar avant els Concursos, puix si bé al fons de la vall no hi havia gens de neu, la qual s'havia anat fonent per l'acció persistent de les pluges diaries que hi havien anat caient, en canvi, per dalt de les serres, a les montanyes de Toses y pla d'Anyella, y en els vessants de la serra de l'Abetar, de la Serradora y de Font-Canaleta, la neu era abundosa y en bon estat de conservació y consistència.

Ab aquests precedents, y malgrat els temps insegur que estava fent, al matí del dia 9 anaren sortint de Ribes y de Puigcerdà tota classe de carruatges curullats de gent que 's dirigia a la formosa vall de la Molina.

Poc més amunt de la cantina de Toses començava a trobar-se neu, encara que no en molta quantitat. La montanya estava senzillament esplèndida. Les altures de Coma-Armada, pla de Pujals, Puigllançada, Alp, Puigmal, Taga y Serra-Cavallera estaven completament nevades, y la blancor immaculada de llur terror contrastava armònicament ab la verdor de llurs boscuries y la grisor de llurs penyalars. A la collada de Toses y cap amunt, la neu era abundosa, arribant fins a mig vessant d'aquelles serres.

Prop de les nou començà altra volta a ploure y nevar, al mateix temps que a dalt de la montanya 's desencadenava forta torbonada. El temps estava revolt y en contra del bon èxit dels nostres Concursos. Les noves per aquest cantó eren ben dolentes: per un costat, la pista destinada a les Curses de fons estava convertida, en sa major part, en una extensa congesta completament glaçada; per altra

Clisé del Sr. Patés

LA COLLADA DE TOSES

banda 'ls homes que, comandats per Mr. Max Killen y el nostre company D. Guillem de Barnola, havien sortit de la Molina pera dirigir-se al planell de la creu d'Anyella a arreglar la pista dels salts, havien reulat per dugues vegades, empesos per la força del torb regnant, y 's negaven, no sens motiu, a sortir altra volta cap a la montanya.

Reunit el Jurat, que estava compost de Mr. Le-Bondidier en qualitat d'àrbitre, el Sr. Vidal y Riba com *starter*, els Srs. Miret, comte de Saint-Saud y Tatxé, y el cronometrador Sr. Mullor, va acordar celebrar les Curses de fons pera guies y aficionats a dalt de la carretera nova, en el trajecte comprès entre la caseta dels peons caminers, prop del kilometre 27 y l'enforcament ab la carretera vella, vora de la collada, ab un trajecte de prop de 5 kilometres. Malgrat

el mal temps que feia, foren en gran nombre les persones que sortint de la Molina, en mig de seguida nevada y fortes ratxes ventoses, se dirigiren al lloc indicat.

Era prop de mig-dia, quan, estant tot-hom en son lloc, se donà l'ordre de sortida consecutiva dels cinc guies que s'havien presentat

Clixé del Sr. Ribera

PREPARANT-SE PERA LA CURSA DE FONS

pera disputar-se la copa oferta pel nostre bon amic el comte de Saint-Saud, qui, junt ab sa distingida familia y altres francesos, vingué a honrar aquestes festes.

Resultaren guanyadors : Esquerre, d'Eaux-Bonnes, que féu els 10 kilometres (dugues voltes) en 46', 18" y $\frac{1}{6}$, y a qui s'ha concedit també medalla daurada del CENTRE EXCURSIONISTA; Bordenove, de Cauterets (medalla d'argent); y Trescases, Balanzac y Fedacou, de Gavarnie, als qui s'ha acordat oferir medalla de coure de cooperació.

Seguidament tingueren lloc les Curses pera aficionats : l'inter-nacional, ab la copa Eaux Bonnes, y la nacional, ab la copa Barcelona. La primera va guanyar-la 'l nostre amic y consoci D. Santos Mata,

qui féu el trajecte (10 kilometres) en 43', 33" y $\frac{2}{5}$, y a qui igualment s'ha concedit el premi Le Bondidier y medalla daurada del CENTRE EXCURSIONISTA; en segon lloc va classificar-se 'l francès Coq, a qui s'adjudicà medalla d'argent; y en tercer y quart lloc se classificaren els Srs. Cullièrre y Fontrodona. La copa Barcelona, junt ab medalla

Cluxe del Sr. Ribera

CURSA DE FONS : GUIES

daurada, la guanyà 'l nostre amic y consoci D. Jacob Norbi, qui féu els 5 kilometres en 19', 36" y $\frac{2}{5}$; el segon lloc correspongué a don Albert Santamaría, qui guanyà 'l premi ofert per l'Agrupació Sports y Excursions, de Ribes, y medalla d'argent; el tercer, a D. Santos Mata, a qui s'adjudicaren un parell de skis y medalla de coure; y el quart a D. Josep Amat, qui obtingué la placa oferta pel Sr. Ganzenmuller y medalla de coure. A continuació foren classificats D. Jaume Fontrodona y D. Eduard Schilling.

Acabades les Curses, y després de recórrer per aquells formosos voltants, la gent se preparà pera marxar a Puigcerdà en sa major part, mentres els menys retornaven a Ribes. Poc abans va reunir-se 'l

Clixé del Sr. Bordas

UN REVOLT DE LA CARRETERA

Clixé del Sr. Cuyàs

LES DUGUES CARRETERES PROP DE LA COLLADA

Clixé del Sr. Bordas

VISTA DESDE LES MONTANYES DE TOSAS

Clixé del Sr. Baguñà

EXERCICIS DE LUGE

Clixé del Sr. Cò

SANTOS MATA

Guanyador de la copa Eaux-Bonnes

Jurat pera acordar lo més procedent en vista de les circumstancies poc favorables que rodejaven la celebració dels Concursos. De les dugues Proves assenyalades pera l'endemà com a pertanyents a la Federació, la una, la Cursa de bobs, havia ja sigut abandonada forçosament. Respecte a l'altra, la de salts, Mr. Le Bondidier, com a àrbitre, després de fer assessorar el Jurat pel saltador noruec Magne Killen, guanyador, l'any passat, de la copa de D. Alfons XIII, exigí una garantia, per part de la Comissió organitzadora, de que l'endemà estaria arreglada convenientment la pista necessaria; y com que això no era factible, segons ell mateix s'apressà a regonèixer, puix depenia del temps que pogués fer y del coratge de la gent preparada pera realitzar dits treballs, proposà l'acord de la suspensió de dita Prova, que

fou prè per unanimitat, encara que ab tota justa recança.

Aquella nit els excursionistes foren molt ben rebuts y festejats a Puigcerdà, com ho havien sigut els dies abans, essent obsequiats ab un vi d'honor, durant el qual parlaren el senyor batlle de

Clixé del Sr. Rectorat

PER LES MONTANYES DE TOSÉS

la vila, el nostre president, Mr. Le Bondidier, el comte de Saint-Saud y l'entusiasta cerdà Sr. Martí, ànima enamorada y esperit organitzador de tots els actes y festes que puguin celebrar-se a la seva aimada comarca. Després de la pintoresca festa de l'estany, y en havent sopat, se celebrà una altra agradosa festa en el Casino Ceretà, esplendorosament engalanat, ont se cantaren diferents composicions

Clixé del Sr. Cuyàs

PAÏSATGE DE LES SERRES DE TOSES

chorals, entre elles el ja popular himne cerdà, que fou ovacionat per tota la distingida concurrencia que omplenava la gran sala d'aquella entitat.

Al sent-demà, mentres la gran majoria d'automòbils retornava a Barcelona anant a voltar per la frontera a fi de no passar per la carretera de Ripoll, que està en un deplorable y vergonyós estat d'abandó, y els francesos se despedien ja pera retornar a llurs respectives poblacions; els altres concorrents sortien, en carruatges y algun *auto*, cap a la Molina. A primeres hores del matí regnava forta torbonada a dalt de la serra, lo qual hauria certament impedit l'arranjament de les pistes si no s'hagués acordat la suspensió de les Proves de salts; més, tant com el dia anava avançant, el temps se presentava serè,

esplendorós, formosíssim, convidant a una passejada per entre aquelles nevades boscuries, que oferien bells païsatges a l'esguard de l'excursionista y bona ocasió de dedicar-se a la pràctica dels sports de neu. Abans de dinar quasi tot-hom se dirigí al serrat de Font-Canaleta, y per uns moments els corredors ski y les vertiginoses luges creuaren

Clixé del Sr. Cú

PAÏSATGE DE LES SERRES DE LA MOLINA

per aquells endrets, portant vida, animació y color an aquella solitaria encontrada. A la tarda, el mateix quadre 'ns oferia la serra de l'Abetar, d'encisador aspecte. La jornada fou ben aprofitada pels nostres aficionats y gent jove y bulliciosa.

Al vespre hi hagué recepció y vi d'honor a l'Ajuntament de Ribes, ab parlaments del seu batlle, versos, y discurs del nostre president, Sr. Torras. En havent sopat, ball al Club Foc Nou, local del Taga, com els dies abans n'hi havia hagut a La Amistad, cân Gousí, La Constancia Ribatana y el Casino Il·lustració Ribense.

Durant aquest mateix dia, els que s'havien quedat a Ribes realitzaren una excursió al cim del Taga, trobant neu bona y abundant, que permetia tota mena de sports hivernencs. Comunicada

aquesta nova a la Junta Directiva del CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, la majoria d'individus de la qual se trobaven allí reunits, va acordar l'immediata organització, pera l'endemà, d'una festa sportiva en els vessants del Taga, ab un Concurs de salts de ski, oferint an el millor saltador la copa CENTRE EXCURSIONISTA, que s'havia creat a aital objecte.

Clixé del Sr. Mas

PER LA CARRETERA

Donades les ordres oportunes, posats d'acord ab els diferents

noruecs que allí s'trobaven, y preses totes les mides pertinents, tot-hom se preparà pera aquesta festa, esperada ab delit y entusiasme com a digne acabament de tota aquella setmana.

Després de les sis del matí del dia 12, ab un temps esplendorós, de cel serè, clars oritzons y temperatura agradable, anaren sortint de Ribes corrués de gent y cavalleries, que, formant diverses colles y grups, alegres y animo-

Clixé del Sr. Sala

CURSA DE PARELLES

clixé del Sr. Ribera

VISTA DEL TAGA

clixé del Sr. Cò

ALTRA VISTA DEL TAGA

sos, anaven serpejant per camins y corriols, pujant pels drets vessants del Taga, el cim encapellat del qual, que s'aixeca alterosament a més de 2,000 metres sobre 'l nivell de la mar, ens atreia ab força verament suggestionadora. Pera les deu en punt estava anunciada la Prova de salts, y a dita hora quedava llesta la pista y el corresponent trampolí, y la gent s'arreglerava pera presenciar dit acte. Quatre noruecs, els Srs. Lundh, Magnuson, Moller y Norby, s'aprestaren a disputar-se la copa oferta pel nostre CENTRE EXCURSIONISTA. Feta, després dels salts de rúbrica, la deguda classificació, va establir-se 'l següent ordre:

- 1.^r Jacob Norby : 13'50-12-13'50 ms. (50 punts)
- 2.ⁿ M. A. Magnuson : 14'50-12-14'50 ms.
- 3.^r Alexis Lundh : 9-6'75-7'50 ms.

Clixé de les Srtes. P. y C. Pinilla

EN PLENA CARRERA DE LUGES

Clixé del Sr. Mas

L'EQUIP DELS GAT-ROIG

El Sr. Moller se va retirar un cop va haver fet el salt de mésllargaria (15 metres) y després d'aparatosa caiguda. En sa conseqüència va adjudicar-se an el primer la copa oferta pel CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, y, an els altres dos, medalla d'argent, oferta per la propria entitat.

Acabada dita Prova, y aprofitant la magnificencia del jorn, els uns se dirigiren fins al cim mateix del Taga

Clixé del Sr. Baguñà

UN SALT DEL SENYOR NORBY

Guanyador del primer premi

Clixés del Sr. Botey

VARIS MOMENTS DEL CONCURS DE SALTS

Clise del Sr. Mas

UN SALT NOTABLE

a gaudir de l'esplendidesa del seu panorama vers les valls del Sagadell, del Rigart, del Freser y del Ter, y les altes serralades pirenenques desde el Canigó al Puigmal; y els altres s'entretingueren fins a l'hora del retorn pels entoçalats planells dels Cabaners y la Guilla, dedicant-se al conreu dels sports hivernencs.

En aquella hora feia de bon veure l'aspecte que oferia aquell lloc. Sobre una catifa de blanca neu que completament cobria tots aquells contorns, se veia bellugar-se una gran munió de gent pertanyent a tots els sexes, edats y

condicions, que corria adalerada de l'un cantó a l'altre. Parelles de ski, corredores luges y atractívols tobogans, corrien y creuaven per

Clisé del Sr. Cò

CURSA DE TOBOGAN

Clisé del Sr. Bagaña

CRIDANT PERA LES CURSES

tots endrets; y, mentres tant, els nostres aficionats Srs. Mata, Barnola, Amat y altres provaven de saltar ab ski, conseguint salts de

Clixé del Sr. Puget

UN ASPECTE DE LES PISTES DEL TAGA

Clixé del Sr. Rectoret

UNA PARADA EN ELS VESSANTS DEL TAGA

Clixé del Sr. Puget

CONCURS DE SALTS EN EL TAGA

veritable importància per llur alcanç y estil, essent molt aplaudits.

De totes maneres el dia avançava, y, encara que ab molta recança, s'hagué de donar l'ordre de recollir el material y disposar el retorn a Ribes, lo qual va efectuar-se en mig dels entusiastes comentaris y de la natural alegríja de tots els que havien assistit an aqueixa simpàtica festa montanyenca.

A la tarda y l'endemà, tots els forasters anaren retornant a llurs cases respectives.

Clixé del Sr. Huguñà

ACABATS ELS CONCURSOS : VISTA SOBRE LA CARENA DEL PUIGMAL

Tals foren les festes y actes realitzats ab motiu dels anunciats Concursos de Sport d'Hivern que havien de celebrar-se a la nostra terra y que 'l temps no ha afavorit pas. Ab tot, cal consignar que, si per especials motius, y potser per alguna precipitació, no pogueren celebrar-se la majoria de Proves y Curses que figuraven en el programa, en canvi no per això deixaren de passar-se uns dies ben agradosos, divertint-se la gent y dedicant-se als sports de neu ab tot entusiasme y lluïment.

Com notes soltes, cal consignar l'animació regnant en tots els actes; la presència d'un nombrós estol d'ardides dames y senyoretetes; els treballs portats a cap per la Comissió tècnica; els serveis prestats, entre altres, pel cronometrador Sr. Mullor, ab son entusiasme, desinterès y coneixements, fent ús d'un aparell registrador mecànic que meresqué l'admiració y alabances de tots els presents; per D. Lluís Amador López, quefe de l'oficina o estació telegràfica muntada a la Molina, y pels empleats a les seves ordres y a les de les oficines de Ribes y Puigcerdà; pels quefes y individus de les forces de guardia civil y carrabiners que cuidaren de l'ordre; y, en general, la bona ajuda

de tot-hom que, directa o indirectament, contribuí al millor èxit dels actes realitzats. També cal esmentar la presència, en tots els actes celebrats, d'una nombrosa representació del Ski Club Tolosano, del qual formaven part la distingida dama D.ª Amalia Vignau, la bella senyoreta D. Carmen Irazusta, y diferents socis del mateix, que ns acompanyaren en totes les festes y excursions, fins a Barcelona, desde ont retornaren a casa llur després d'un dinar de comiat que va dedicar-los la Junta del CENTRE y que va celebrar-se en el Tibidabo 'l divendres dia 16.

Pera acabar aquestes notes, sols manca afegir que, com a resultat de dites festes y del caliu d'entusiasme que han deixat, se parla d'organitzar diverses sortides sportives al Montseny y al Pireneu, que 's realitzaran si 'l temps hi ajuda. Tant-de-bo que així pugui ésser, ab tot èxit y sens cap contratemps.

V. DE L.

CRÒNICA DEL CENTRE

FEBRER DE 1912

EXCURSIONS

A més de les excursions efectuades a primers d'aquest mes per les encontrades pirenenques ab motiu dels Concursos de Sports d'Hivern ressenyats en altre lloc del present número, n'hayem d'esmentar com a realitzades durant aquesta mesada darrera, una a Vilafranca del Penadès y Sant Martí Sarroca, organitzada per la Secció d'Arquitectura a fi de visitar els principals monuments d'aqueixes importants poblacions; y una altra de mig-dia efectuada 'l 25 vers les veïnes reconades de Sant Cebrià, Valldaura y Sordanyola organitzada per la Secció de Fotografia ab el fi de treure diferents vistes fotogràfiques d'aquests bells y pintorescs voltants.

VISITES

Per la propria Secció d'Arquitectura, y a més de l'excursió indicada, s'han efectuat durant aquest mes dugues visites a altres tantes construccions que s'estan portant a cap, a la nostra capital, baix la direcció respectiva dels arquitectes D. Lluís Domenech y Montaner y D. Miquel Madorell y Rius. Aqueixes visites se realitzaren, respectivament, els dies 2 y 10 del passat mes.

SESSIONS Y CONFERENCIES

VETLLADA NECROLÒGICA. — El dia primer tingué lloc la Sessió necrològica

dedicada a la bona recordança dels nostres consocis D. Juli Vintró y D. Emili Llatas, morts durant el mes d'octubre prop-passat. Davant de nombrosa y distingida concurrència, els nostres amics D. César A. Torras y D. Geroni Martorell llegiren, respectivament, els treballs per ells escrits en lloança dels plorats companys; treballs dels quals res direm perquè pensem publicar-los en llur integritat en els números prop-vinents.

UNA EXCURSIÓ A BANYOLES, PORQUERES, BESALÚ Y SERINYÀ. — El dia 16, el nostre bon amic D. Feliu Duràn, va llegir la seva ressenya de tant interessant excursió, descrivint les belleses més remarcables d'aquelles encontrades baix els llurs aspectes pintoresc y monumental, aduint una sèria de datos històrics referents a dita regió y presentant gran nombre de vistes fotogràfiques, que anaren projectant-se durant el transcurs de la ressenya del Sr. Duràn.

ELS DARRERS CONCURSOS DE SPORTS D'HIVERN. — El dia 23, el nostre vice-president D. Eduard Vidal y Riba, va donar compte dels resultats dels darrers Concursos efectuats durant la primera quinzena d'aquest mes, ressenyant tot lo fet durant aquells dies en les formoses encontrades de la Molina y el Taga y en les boniques poblacions de Ribes y Puigcerdà. En havent acabat varen projectar-se gran nombre de clixés fotogràfics obtinguts durant aquelles diades.

CONVERSES D'ARQUEOLOGIA

Durant el mes de que 's tracta, el Sr. D. Pelegrí Casades y Gramatxes ha continuat ses importants dissertacions, tractant els següents temes:

Dimecres dia 7. Conversa CLXIV. — 12ª referent a *Arqueologia romana*. Resum històric de l'art de construir a Roma (de Maximinus a la fi de l'imperi). — Idea general d'aquesta part de l'arqueologia romana. — Paral·lel entre l'art arquitectònic grec y romà.

Dimecres dia 14. Conversa CLXV. — Continuació del paral·lel entre l'art romà y el grec. — Principis, formes y tècnica de l'arquitectura romana.

Dimecres dia 28. Conversa CLVI. — Plan a seguir en l'estudi de l'arquitectura romana (religiosa, funeraria, civil y militar). Idea general de la religió y mitologia romana.

NOVES

UNA TROBALLA ARQUEOLÒGICA. — Prop de Reus, en una finca situada entre 'l camí de Valls y la via de Tarragona, ha sigut recentment descoberta una nova necròpoli romana que sembla tenir veritable importància. Les sepulcres descobertes de moment, arriben al número de tretze : onze d'elles molt

senzilles y de pobre aspecte, formades per grans lloses disposades angularment, ab teules en llurs junts; les altres dugues són de pedra y de forma rectangular. S'atribueixen als primers segles (III o IV) de l'era cristiana; y, si no ofereixen un gran valor arqueològic o artístic, tenen veritable transcendència històrica, com ha sigut ja regonegut per molts, entre ells pel nostre amic D. Joan Ferraté, qui ha publicat en el *Foment*, de Reus, un article referent a dita troballa, del qual traïem els datos apuntats. Ab ella pot anar prenent peu l'opinió favorable a l'origen antiquíssim de Reus, ja com a nucli establert de població més o menys important, ja com a *villa* o mansió d'algun notable patrici romà a redós de la qual s'anés constituint posteriorment la *villam Reddis*, de que 'ns parlen antics documents.

Es de desitjar que 's procuri la bona conservació de les sepultures trobades, y la realització d'alguns treballs excavatoris en el lloc de referencia a fi de poder completar els estudis fins ara efectuats.

PERA LA RESTAURACIÓ DE SANT JOAN DE LES ABADESSES. — En un dels nostres números anteriors donàrem compte dels intents, ben lloables, de restauració del monestir de Sant Joan de les Abadeses, de l'intervenció del CENTRE en aquesta tasca preparatoria, y de l'acte celebrat a dita vila a fi de remoure favorablement la pública opinió. Avui ens cal afegir que, ab el beneplàcit del senyor bisbe de Vic, s'ha format a la nostra capital una Junta pera procurar la conservació y la restauració d'aquell venerable monument, gloria y honor del nostre art y de la nostra patria. Aquesta Junta, constituïda pels Srs. Dr. Don Joan Ballester, canonge, *president*; D. Eusebi Bertrand y Serra, *vic-president*; D. Agustí Manaut, *tresorer*; D. Joan Alandí, *secretari*; D. Joan Danès y Vernedas, *vic-secretari*; D. Lluís Falguera, D. Frederic Rahola, D. Ròmul Bosch y Alsina, D. Manel Farguell, D. Narcís Verdager y Callís, D. Lluís Argemí, D. Joaquim Cabot y Rovira, D. Marcellí Coll, D. Joan Llimona, D. Antoni Masip, D. Ermengol Puig y Sais, D. Josep O. Canals, D. Josep Espona y D. Josep de Sitjar, *vocals*; ha publicat ja una alocució dirigida a tots els aimants de l'art, de la patria y de la religió a fi que, a mesura de llurs forces, contribueixin a la restauració de l'esmentat monestir.

Sembla que l'encarregat de dirigir les obres de restauració serà 'l conegut arquitecte y company nostre D. Josep Puig y Cadafalch, el nom del qual es garantia de l'encert y el sà criteri que han de presidir en empreses d'aquesta classe, ja que cal ésser sempre respectuós ab les obres que altres generacions ens han llegat com a penyora d'un passat gloriós. El plan de la restauració projectada sembla que, afortunadament, no es altre que retornar a dit monument sa bellesa primitiva, son estil d'època, despullant-lo dels aditaments inútils que 'l desfiguren, però respectant les posteriors reformes de que ha sigut objecte en part, y que revelen el pas d'èpoques posteriors y estils diversos, dignes de tota cura y respecte.

PERA 'L VINENT CONGRÉS EXCURSIONISTA. — Sembla que, sens tardar gaire, se reuniran a Manresa els senyors que componien la Mesa del darrer

Congrés de Lleida, a fi de començar els preparatius pera la bona y prompta organització del vinent Congrés Excursionista que durant el proper mes de juny se celebrarà a l'històrica ciutat de Manresa. Al propi temps se parlarà de portar a cap l'immediata realització d'algun dels acords del Congrés de Lleida que fins ara no han pogut ésser complimentats degudament.

Tindrem als nostres llegidors al corrent de tot lo que en aquesta reunió s' tracti.

SECCIÓ METEOROLÒGICA

ESTACIÓ METEOROLÒGICA DE VIELLA (VALL D'ARAN)

RESUM DE LES OBSERVACIONS DEL MES DE FEBRER

TEMPERATURES (A L'OMBRA)				PRESSIONS BAROMÈTRIQUES A 0° Y AL NIVELL DE LA MAR	
MITGES MENSUALS		MÀXIMA	MÍNIMA	MITGES MENSUALS	
8 MATÍ	8 TARDA	EN 24 HORES	EN 24 HORES	8 MATÍ	8 TARDA
5°.74	6°.71	20°. (dies 24, 28)	— 3°. (dia 1)	763'57 mm.	762'87 mm.
ESTAT DEL CEL.				11 8 t.	Dies de pluja . . 11
				9 »	» de neu . . . 2
				9 »	» de glaçada . . 6
					» de boira . . . 3
HUMITAT RELATIVA		NÚVOLS		NUVOLOSITAT	
MITGES MENSUALS		CLASSE DOMINANT		MITGES MENSUALS	
8 MATÍ	8 TARDA	8 MATÍ	8 TARDA	8 MATÍ	8 TARDA
70'51	72'86	CIRRUS	CIRRUS	6'58	5'10
VENT					
TOTAL DE PLUJA MENSUAL: 88'1 mm. » DE NEU » 0'05 mts.		DIRECCIÓ DOMINANT		VELOCITAT: EN 24 HORES	
		8 MATÍ	8 TARDA	MITJA MENSUAL	
		SSW	SSW	41'13 kms.	

Observacions particulars.—S'experimentàren oscil·lacions sísmiques de poca intensitat a les 12 h. de la nit del dia 20.

J. S. S.

El CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA y la DIRECCIÓ del BUTLLETÍ deixen íntegra als respectius autors la responsabilitat dels treballs firmats.